ĢENERĀLADVOKĀTA ŽANA RIŠĀRA DELATŪRA
[*JEAN RICHARD DE LA TOUR*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2022. gada 17. martā [1]

Lieta C-624/20

E.K.
pret
Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

(*Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam* (Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Amsterdamā, Nīderlande) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Robežkontrole, patvērums un imigrācija – Imigrācijas politika – Trešo valstu valstspiederīgo, kuri ir pastāvīgie iedzīvotāji, statuss – Uzturēšanās situācijas, kas ir izslēgtas no Direktīvas 2003/109/EK piemērošanas jomas – Uzturēšanās īslaicīga rakstura iemeslu dēļ – Uzturēšanās saskaņā ar atvasinātajām tiesībām, kas izriet no LESD 20. panta

I. Ievads

1. Vai vecāks, trešās valsts valstspiederīgais, kurš dalībvalstī uzturas, pamatojoties uz viņa nepilngadīgā bērna Eiropas Savienības pilsoņa statusu, var atsaukties uz šo uzturēšanos šīs dalībvalsts iestādēs, lai iegūtu pastāvīgā iedzīvotāja statusu?

2. Tiesa savā judikatūrā, kas izriet no tās 2011. gada 8. marta sprieduma *Ruiz Zambrano* [2] un 2017. gada 10. maija sprieduma *Chavez-Vilchez* u.c. [3], ir atzinusi, ka vecāki bērnam, Savienības pilsonim, kurš atrodas atkarības attiecībās ar tiem, izmanto no šā bērna kā pilsoņa tiesībām atvasinātas uzturēšanās tiesības. Tātad šie vecāki var palikt tās dalībvalsts teritorijā, kurā minētais bērns dzīvo, kamēr šādas atkarības attiecības pastāv. Tiklīdz šī atkarības saikne izbeidzas, beidzas arī atvasinātās uzturēšanās tiesības.

3. Iesniedzējtiesas uzdotais jautājums ir par to, vai šī uzturēšanās var ļaut šiem vecākiem atsaukties uz pietiekami ilgstošu dzīvesvietu, lai lūgtu piešķirt pastāvīgā iedzīvotāja statusu. Šādu lūgumu *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (tieslietu un drošības valsts sekretārs, Nīderlande) iesniedza E.K., Ganas valstspiederīgā, kura jau vairākus gadus uzturas Nīderlandē kopā ar savu jau pilngadīgo dēlu. Šis lūgums tika noraidīts un tika apstrīdēts iesniedzējtiesā.

[1] Oriģinālvaloda – franču.

[2] C-34/09; turpmāk tekstā – "spriedums *Ruiz Zambrano*", EU:C:2011:124.

[3] C-133/15, EU:C:2017:354. Nīderlandē šīs uzturēšanās tiesības dēvē par "*Chavez-Vilchez* u.c. uzturēšanās tiesībām", jo tā ir atsauce uz šo lietu, kurā bija runa par situāciju Nīderlandē.

4. Šī tiesa interesējas, vai minētās uzturēšanās īpašais raksturs neļauj to ierindot īslaicīgas uzturēšanās kategorijā Padomes Direktīvas 2003/109/EK (2003. gada 25. novembris) par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji, 3. panta 2. punkta e) apakšpunkta izpratnē [4]. Ja tas tā ir, šī uzturēšanās neietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā.

5. Šajos secinājumos nonākšu pie slēdziena, ka īslaicīgas uzturēšanās jēdziens minētās direktīvas 3. panta 2. punkta e) apakšpunkta izpratnē ir Savienības tiesību jēdziens un ka no LESD 20. panta izrietošās atvasinātās uzturēšanās tiesības ietilpst šajā kategorijā.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Direktīva 2003/109

6. Direktīvas 2003/109 4., 6. un 17. apsvērumā ir noteikts:

"(4) To trešo valstu pilsoņu integrācija, kas ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji, ir ekonomiskās un sociālās kohēzijas – Līgumā paredzētā [Savienības] pamatmērķa – būtisks elements.

[..]

(6) Galvenajam kritērijam, lai iegūtu pastāvīgā iedzīvotāja statusu, būtu jābūt uzturēšanās ilgumam dalībvalsts teritorijā. Uzturēšanās laikam jābūt likumīgam un nepārtrauktam, lai pierādītu, ka persona ir nostiprinājusies valstī. Būtu jāparedz zināma elastība, lai varētu ņemt vērā apstākļus, kādos personai var būt uz laiku jāatstāj teritorija.

[..]

(17) Pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanas nosacījumu saskaņošana veicina savstarpēju uzticību starp dalībvalstīm. Dažas dalībvalstis izdod atļaujas ar pastāvīgu vai neierobežotu derīguma termiņu ar nosacījumiem, kas ir labvēlīgāki par tiem, kurus paredz šī direktīva. Līgums neizslēdz iespēju piemērot labvēlīgākus valsts tiesību aktus. Tomēr šajā direktīvā jāparedz, ka atļaujas, kas izsniegtas ar labvēlīgākiem nosacījumiem, nepiešķir tiesības dzīvot citās dalībvalstīs."

7. Šīs direktīvas 1. pantā "Priekšmets" ir noteikts:

"Šī direktīva paredz:

a) nosacījumus pastāvīgā iedzīvotāja statusa piešķiršanai un atsaukšanai, ko piešķir dalībvalsts attiecībā uz trešo valstu pilsoņiem, kuri likumīgi dzīvo tās teritorijā, un ar to saistītajām tiesībām; un

b) uzturēšanās nosacījumus dalībvalstīs, kas nav dalībvalsts, kurā trešo valstu pilsoņiem piešķirts pastāvīgā iedzīvotāja statuss."

[4] OV 2004, L 16, 44. lpp.

8. Minētās direktīvas 3. panta 2. punkta e) apakšpunktā ir paredzēts:

"Šī direktīva neattiecas uz tādiem trešo valstu pilsoņiem:

[..]

e) kas uzturas tikai īslaicīgi, piemēram, kā aukles vai sezonas darba ņēmēji vai kā darbinieki, ko amatā iecēlis pakalpojumu sniedzējs, lai nodrošinātu pārrobežu pakalpojumu sniegšanu, vai kā pārrobežu pakalpojumu sniedzēji, vai kuru uzturēšanās atļauja ir formāli ierobežota."

9. Šīs pašas direktīvas 13. pants "Labvēlīgāki valsts likumdošanas akti" ir formulēts šādi:

"Dažas dalībvalstis var izdot uzturēšanās atļaujas ar pastāvīgu vai neierobežotu derīguma termiņu ar nosacījumiem, kas ir labvēlīgāki kā tie, kurus paredz šī direktīva. Šādas uzturēšanās atļaujas nepiešķir uzturēšanās tiesības citās dalībvalstīs, kā paredzēts šīs direktīvas III nodaļā."

B. Nīderlandes tiesības

1. Vw 2000

10. 2000. gada 23. novembra *Vreemdelingenwet 2000* (2000. gada Likums par ārvalstniekiem)[5] 8. panta e) punktā ir noteikts:

"Ārvalstniekam ir tiesības likumīgi uzturēties Nīderlandē tikai:

[..]

e. kā [Savienības] pilsonim, kamēr šis pilsonis uzturas saskaņā ar tiesisko regulējumu, kas pieņemts saskaņā ar [LESD] vai [1992. gada 2. maija] Līgumu par Eiropas Ekonomikas zonu[6]."

11. *Vw 2000* 21. panta 1. un 6. punktā ir paredzēts:

"1. Pieteikumu par uzturēšanās atļaujas piešķiršanu uz nenoteiktu laiku 20. panta nozīmē, ko iesniedzis ārvalstnieks, kurš tieši pirms pieteikuma iesniegšanas ir nepārtraukti likumīgi uzturējies piecus gadus 8. panta a), c), e) [vai] l) apakšpunkta izpratnē, vai arī pamatojoties uz pastāvīgā iedzīvotāja ES uzturēšanās atļauju, var noraidīt tikai tad, ja ārvalstnieks:

a. patstāvīgi un ilgstoši ir bez pietiekamiem iztikas līdzekļiem kopīgi ar ģimenes locekli, ar kuru kopā vai atsevišķi no kura viņš dzīvo;

b. ir sniedzis nepareizu informāciju vai nav sniedzis informāciju, ja šī informācija būtu bijusi par pamatu piešķiršanas, grozīšanas vai pagarināšanas pieteikuma noraidīšanai;

c. ir ticis notiesāts ar galīgu spriedumu par noziedzīgu nodarījumu, par kuru ir piespriests brīvības atņemšanas sods uz trim vai vairāk gadiem, vai arī šajā ziņā viņam ticis piemērots *Wetboek van Strafrecht* [Kriminālkodeksa] 37.a pantā paredzētais pasākums;

[5] *Stb*. 2000, Nr. 495; turpmāk tekstā – "*Vw 2000*".

[6] OV 1994, L 1, 3. lpp.

d. rada draudus valsts drošībai;

e. ir reģistrējis savu galveno dzīvesvietu ārpus Nīderlandes;

f. pieteikuma saņemšanas dienā ir bez pagaidu uzturēšanās tiesībām vai

g. nav nokārtojis 2006. gada 30. novembra *Wet inburgering* [Likuma par sabiedrības integrāciju [7]] 7. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzēto eksāmenu vai nav ieguvis diplomu, sertifikātu vai citu dokumentu, kas minēts šā likuma 5. panta 1. punkta c) apakšpunktā.

[..]

6. Noteikumus par pamatiem, kas minēti 1. punktā, var pieņemt ar vispārējiem administratīviem noteikumiem vai saskaņā ar tiem. Šajā ziņā situācijās, kad var tikt piešķirta 20. pantā minētā uzturēšanās atļauja uz neierobežotu laiku, ir pieļaujams norādīt arī citus gadījumus, kas nav minēti 1. līdz 4. punktā."

12. *Vw 2000* 45.b pants ir formulēts šādi:

"1. Pastāvīgā iedzīvotāja ES uzturēšanās atļaujas pieteikumu noraida, ja tieši pirms pieteikuma iesniegšanas ārvalstnieks:

a. ir ar pagaidu uzturēšanās tiesībām, pamatojoties uz 14. pantā minēto termiņuzturēšanās atļauju;

b. ir ar formāli ierobežotām uzturēšanās tiesībām;

c. uzturas, pamatojoties uz īpašu privileģētu statusu;

d. uzturas, pamatojoties uz 28. pantā minēto termiņuzturēšanās atļauju, kas nav tikusi piešķirta saskaņā ar 29. panta 1. punkta a) vai b) apakšpunktu;

e. uzturas, pamatojoties uz 28. pantā minēto termiņuzturēšanās atļauju, kas ir piešķirta saskaņā ar 29. panta 2. punktu, pie ārvalstnieka, kuram ir 28. pantā minētā uzturēšanās atļauja, kas nav tikusi piešķirta saskaņā ar 29. panta 1. punkta a) vai b) apakšpunktu.

2. Neskarot 1. punktu, pieteikumu pastāvīgā iedzīvotāja ES uzturēšanās atļaujas saņemšanai var noraidīt tikai tad, ja ārvalstnieks:

a. piecus gadus bez pārtraukuma un tieši pirms pieteikuma iesniegšanas nevar pierādīt likumīgu uzturēšanos, kā norādīts 8. pantā, ņemot vērā 3. punktu;

b. laikposmā, kas minēts a) apakšpunktā, ir dzīvojis ārpus Nīderlandes sešus mēnešus pēc kārtas vai ilgāk vai arī kopā desmit mēnešus vai ilgāk;

c. patstāvīgi un ilgstoši ir bez pietiekamiem iztikas līdzekļiem kopīgi ar ģimenes locekli, ar kuru kopā vai atsevišķi no kura viņš dzīvo;

[7] *Stb*. 2006, Nr. 625.

d. ir ticis notiesāts ar galīgu spriedumu par noziedzīgu nodarījumu, par kuru ir piespriests brīvības atņemšanas sods uz trim vai vairākiem gadiem, vai arī šajā ziņā viņam ticis piemērots [Krimināl]kodeksa] 37.a pantā paredzētais pasākums;

e. rada draudus valsts drošībai;

f. ir bez pietiekamas veselības apdrošināšanas sev un saviem apgādājamiem ģimenes locekļiem; vai

g. nav nokārtojis [Likuma par sabiedrības integrāciju] 7. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzēto eksāmenu vai nav ieguvis diplomu, sertifikātu vai citu dokumentu, kas minēts šā likuma 5. panta 1. punkta c) apakšpunktā.

3. Aprēķinot 2. punkta a) apakšpunktā minēto laikposmu, neņem vērā uzturēšanos 1. punkta izpratnē un uzturēšanos 2. punkta b) apakšpunkta izpratnē, izņemot uzturēšanos studiju vai arodapmācību nolūkā, ko ņem vērā 50 % apmērā.

4. Noteikumus par 1. un 2. punkta piemērošanu var pieņemt ar vispārējiem administratīviem noteikumiem vai saskaņā ar tiem."

2. 2000. gada dekrēts par ārvalstniekiem

13. 2000. gada 23. novembra *Vreemdelingenbesluit 2000* (2000. gada Dekrēts par ārvalstniekiem)[8] 3.5. pantā ir noteikts:

"1. Uzturēšanās tiesības saskaņā ar parasto termiņuzturēšanās atļauju ir pagaidu vai pastāvīgas tiesības.

2. Uzturēšanās tiesības saskaņā ar piešķirto parasto termiņuzturēšanās atļauju ir pagaidu tiesības, ja tās papildina ierobežojums, kas saistīts ar:

a. uzturēšanos kā ģimenes loceklim, ja attiecīgajai personai:

1° ir pagaidu uzturēšanās tiesības vai

2° ir pagaidu uzturēšanās atļauja kā patvēruma meklētājam;

b. sezonas darbu;

c. īstermiņa nosūtīšanu darbā uzņēmumu grupas iekšienē;

d. pakalpojumu pārrobežu sniegšanu;

e. darbu praksē;

f. studijām;

g. algota darba vai darba kā pašnodarbinātajam meklēšanu un veikšanu;

[8] *Stb*. 2000, Nr. 497.

h. apmaiņu saskaņā ar līgumu vai nē;

i. medicīnisko aprūpi;

j. īslaicīgiem humāniem apsvērumiem;

k. gaidot pieteikuma izskatīšanu saskaņā ar 1984. gada 19. decembra *Rijkswet op het Nederlanderschap* (Likums par Nīderlandes pilsonību)[9] 17. pantu.

3. Pildot pienākumus, kas izriet no līgumiem vai saistošiem starptautisko organizāciju lēmumiem, ministrijas noteikumos var paredzēt gadījumus, kuros, atkāpjoties no 2. punkta, uzturēšanās tiesības ir pastāvīgas.

4. Ja uzturēšanās atļauja tiek piešķirta ar ierobežojumu, kas nav kāds no 2. punktā uzskaitītajiem, uzturēšanās atļauja ir pastāvīga, ja vien tās izsniegšanas laikā nav noteikts citādi."

III. Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

14. Prasītāja pamatlietā, 1960. gada 30. novembrī dzimusī E.K., ir Ganas valstspiederīgā. Viņai ir dēls, kas dzimis 2002. gada 10. februārī, Nīderlandes valstspiederīgais. 2013. gada 9. septembrī viņa saskaņā ar LESD 20. pantu saņēma uzturēšanās atļauju ES ar norādi "Savienības pilsoņa ģimenes loceklis".

15. 2019. gada 18. februārī E.K. iesniedza pieteikumu, lai saņemtu "pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļauju ES". 2019. gada 30. augustā tieslietu un drošības valsts sekretārs noraidīja šo pieteikumu, uzskatot, ka, tā kā E.K. uzturēšanās tiesības ir pagaidu tiesības, lūgto atļauju viņa nevar saņemt.

16. Ar 2019. gada 12. decembra lēmumu E.K. sūdzība tika atzīta par nepamatotu. Šo lēmumu E.K. pārsūdzēja iesniedzējtiesā.

17. Šī tiesa vaicā, pirmkārt, vai uzturēšanās īslaicīgais raksturs, ja trešās valsts valstspiederīgajam ir atvasinātas uzturēšanās tiesības, pamatojoties uz LESD 20. pantu, ietilpst dalībvalstu kompetencē, vai arī tas ir jēdziens, kas Savienībā ir jāinterpretē vienveidīgi.

18. Otrkārt, ja jēdziens "īslaicīga uzturēšanās" ir Savienības tiesību jēdziens, minētā tiesa jautā, vai trešās valsts valstspiederīgā uzturēšanās saskaņā ar atvasinātajām uzturēšanās tiesībām, kas izriet no LESD 20. panta (turpmāk tekstā – "atvasinātās uzturēšanās tiesības, kas izriet no LESD 20. panta"), ir pagaidu vai pastāvīga rakstura. Proti, tā norāda, ka Tiesas judikatūra tādam trešās valsts valstspiederīgajam neparedz nekādas patstāvīgas tiesības. Šādam valstspiederīgajam saskaņā ar Līgumu vai atvasinātajām tiesībām iespējami piešķiramās tiesības ir tikai tādas tiesības, kas izriet no Savienības pilsoņa tiesību pārvietoties un uzturēties Savienības teritorijā izmantošanas.

[9] *Stb*. 1984, Nr. 628.

19. Šī pati tiesa norāda, ka, lai gan Direktīva 2004/38/EK[10] ļauj atvasināto uzturēšanās tiesību īpašniekam iegūt pastāvīgās uzturēšanās tiesības, šo tiesisko regulējumu dalībvalstis ir akceptējušas atšķirībā no LESD 20. pantā paredzētajām atvasinātajām uzturēšanās tiesībām, kas izriet no judikatūras.

20. Iesniedzējtiesa atgādina, ka ar Direktīvas 2003/109 3. panta 2. punkta ievadu un e) apakšpunktu no šīs direktīvas piemērošanas jomas ir izslēgti trešo valstu valstspiederīgie, kuri uzturas vien īslaicīga rakstura iemeslu dēļ. Šī tiesa norāda, ka šie iemesli aptver gadījumus, kad valstspiederīgajam nav nodoma ilgstoši apmesties attiecīgajā valstī. No minētā tā secina, ka, lai izvērtētu, vai uzturēšanās, kas izriet no LESD 20. panta, ir vai nav īslaicīga rakstura, ir jāizmanto nolūka ilgstoši apmesties uz dzīvi kritērijs. Minētā tiesa piebilst, ka atbildētājs pamatlietā atzīst, ka atļauja, kas piešķirta nepilngadīgas personas vecākam saistībā ar ģimenes dzīvi, pamatojoties uz Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas[11] 8. pantu, nav pagaidu rakstura.

21. Treškārt, iesniedzējtiesa interesējas par Nīderlandes Karalistes veikto Direktīvas 2003/109 3. panta 2. punkta ievaddaļas un e) apakšpunkta īstenošanu gadījumā, kad trešās valsts valstspiederīgā uzturēšanās saskaņā ar atvasinātajām uzturēšanās tiesībām, kas izriet no LESD 20. panta, pagaidu raksturs būtu jāapstiprina. Proti, *Vw 2000* 45.b pantā ir paredzēts, ka tikai tādas valsts atļaujas, kas dod tiesības uz pagaidu uzturēšanos, ir uzskatāmas par pastāvīgā iedzīvotāja ES uzturēšanās atļaujas atteikuma pamatiem. Savukārt pagaidu uzturēšanās tiesības, kas balstītas uz Savienības tiesībām, ļautu iegūt pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļauju.

22. Šādos apstākļos *Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam* (Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Amsterdamā, Nīderlande) ir nolēmusi apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai dalībvalstu kompetencē ir noteikt, vai LESD 20. pantā paredzētās uzturēšanās tiesības pašas par sevi ir pagaidu vai pastāvīga rakstura vai arī tas ir jādefinē Savienības tiesībās?

2) Ja tiek piemērota interpretācija atbilstoši Savienības tiesībām – vai, piemērojot Direktīvu 2003/109, ir jānošķir dažādas atkarīgās uzturēšanās tiesības, kas saskaņā ar Savienības tiesībām ir trešo valstu valstspiederīgajiem, tostarp atkarīgās uzturēšanās tiesības, kas saskaņā ar [Direktīvu 2004/38] tiek piešķirtas Savienības pilsoņa ģimenes loceklim, un uzturēšanās tiesības saskaņā ar LESD 20. pantu?

3) Vai LESD 20. pantā paredzētajām uzturēšanās tiesībām, kas pēc būtības ir pakārtotas atkarības attiecību pastāvēšanai starp trešās valsts valstspiederīgo un Savienības pilsoni un līdz ar to ir galīgas, ir pagaidu raksturs?

4) Ja uzturēšanās tiesībām saskaņā ar LESD 20. pantu ir pagaidu raksturs – vai [Direktīvas 2003/109] 3. panta 2. punkta e) apakšpunkts [šajā gadījumā] ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ir pretrunā valsts tiesiskajam regulējumam, saskaņā ar kuru tikai pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, kas ir paredzētas valsts tiesību aktos, tiek izslēgtas no pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanas direktīvas izpratnē?"

[10] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp.).

[11] Noslēgta Romā 1950. gada 4. novembrī, turpmāk tekstā – "ECPAK".

23. Rakstveida apsvērumus iesniedza E.K., Nīderlandes, Dānijas un Vācijas valdības, kā arī Eiropas Komisija. Šie lietas dalībnieki, izņemot Dānijas valdību, sniedza savus mutvārdu apsvērumus tiesas sēdē, kas notika 2021. gada 7. decembrī.

IV. Analīze

24. Ar šiem jautājumiem iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai trešās valsts valstspiederīgā, kurš izmanto no LESD 20. panta izrietošas uzturēšanās tiesības, ko Tiesa ir atzinusi spriedumā *Ruiz Zambrano* un 2017. gada 10. maija spriedumā *Chavez-Vilchez* u.c., uzturēšanās[12] kā pilsonim, kurš ir vecāks nepilngadīgam bērnam, kas ir Savienības pilsonis, ir vai nav pagaidu rakstura, lai jo īpaši noskaidrotu, vai šīs personas situācija ietilpst vai neietilpst Direktīvas 2003/109 piemērošanas jomā.

A. Par pirmo prejudiciālo jautājumu kas attiecas uz to, vai uzturēšanās pagaidu vai pastāvīgais raksturs Direktīvas 2003/109 izpratnē, ja trešās valsts valstspiederīgajam ir atvasinātās uzturēšanās tiesības, kas izriet no LESD 20. panta, Savienībā ir jāinterpretē vienveidīgi un autonomi

25. Ar pirmo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa vaicā, vai jēdziens "īslaicīga uzturēšanās", kas tostarp figurē Direktīvas 2003/109 3. panta 2. punkta ievaddaļā un e) apakšpunktā, ir Savienības tiesību jēdziens, vai arī tas ietilpst dalībvalstu kompetencē.

26. Tāpat kā visi pārējie lietas dalībnieki, izņemot Dānijas valdību, es uzskatu, ka šis jēdziens ir Savienības tiesību jēdziens, kas tās ietvaros ir jāinterpretē autonomi un vienveidīgi.

27. Proti, no Tiesas pastāvīgās judikatūras ir iespējams izsecināt divus noteikumus.

28. Pirmkārt, Tiesa, interpretējot Direktīvu 2003/109, ir norādījusi, ka, ņemot vērā tās mērķi, kas noteikts 1. panta a) punktā, jēdziena "likumīga uzturēšanās" un ar šo uzturēšanos saistīto nosacījumu vai tiesību paredzēšana ietilpst dalībvalstu kompetencē[13]. Tomēr tā arī ir atzinusi, ka šīs direktīvas 3. panta 2. punkta e) apakšpunktā ietvertais formulējums "kuru uzturēšanās atļauja ir formāli ierobežota" ir jāuzskata par autonomu Savienības tiesību jēdzienu un ir jāinterpretē vienveidīgi, jo nav tiešas norādes uz dalībvalstu tiesībām, lai noskaidrotu šā jēdziena jēgu un tvērumu, lai būtu ievērotas Savienības tiesību vienveidīgas piemērošanas prasības un vienlīdzīgas attieksmes princips[14].

29. Direktīvā 2003/109 nav ietverta neviena tieša norāde uz dalībvalstu tiesībām, lai definētu jēdziena, par kuru ir runa šajā prejudiciālajā jautājumā, proti, "[uzturēšanās] tikai īslaicīga rakstura iemeslu dēļ", nozīmi.

[12] C-133/15, EU:C:2017:354.

[13] Skat. spriedumu, 2012. gada 18. oktobris, *Singh* (C-502/10, EU:C:2012:636, 39. punkts).

[14] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 18. oktobris, *Singh* (C-502/10, EU:C:2012:636, 42. un 43. punkts).

30. Otrkārt, vienveidīgas piemērošanas un vienlīdzības principa ievērošanai vēl jo vairāk ir jāprevalē, ņemot vērā no Savienības pilsonības izrietošo tiesību apjomu un raksturu [15], kā tas ir izskatāmajā lietā, jo trešās valsts valstspiederīgā uzturēšanās tiesības izriet no Savienības pilsoņa tiesībām.

31. Tādējādi uz šo pirmo jautājumu ierosinu atbildēt, ka jēdziens "īslaicīga uzturēšanās" Direktīvas 2003/109 3. panta 2. punkta e) apakšpunkta izpratnē ir Savienības tiesību jēdziens, kas ir jāinterpretē autonomi un vienveidīgi.

B. Par otro un trešo prejudiciālo jautājumu attiecībā uz to, vai atvasinātās uzturēšanās tiesības, kas izriet no LESD 20. panta, ir vai nav ar īslaicīgu raksturu Direktīvas 2003/109 3. panta 2. punkta e) apakšpunkta izpratnē

32. Ar otro un trešo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, pirmkārt, vai pastāv atšķirība starp atvasinātajām uzturēšanās tiesībām, kas izriet no LESD 20. panta, un Direktīvā 2004/38 paredzētajām akcesorajām uzturēšanās tiesībām, kas piešķirtas Savienības pilsoņa ģimenes loceklim, un, otrkārt, vai ar to, ka atvasinātās uzturēšanās tiesības, kas izriet no LESD 20. panta, izriet no atkarības attiecībām starp trešās valsts valstspiederīgo, kurš tās izmanto, un šo pilsoni, ir pietiekami, lai uzturēšanos raksturotu kā īslaicīgu. Šos jautājumus var aplūkot kopā, jo būtībā ar tiem Tiesai tiek vaicāts, vai trešās valsts valstspiederīgā, kuram ir atvasinātas uzturēšanās tiesības, kas izriet no LESD 20. panta, uzturēšanās Direktīvas 2003/109 3. panta 2. punkta e) apakšpunkta izpratnē ir vai nav īslaicīga rakstura.

33. Atbilde uz šiem jautājumiem iesniedzējtiesai ir nepieciešama, lai noskaidrotu, vai E.K. var vai nevar iegūt pastāvīgā iedzīvotāja statusu saskaņā ar Direktīvas 2003/109 4. panta 1. punktu, kurā ir paredzēts, ka dalībvalstis piešķir šo statusu tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri likumīgi un nepārtraukti tās teritorijā nodzīvojuši piecus gadus tieši pirms attiecīgā pieteikuma iesniegšanas, atceroties, ka šīs direktīvas 4. panta 2. punktā ir paredzēts, ka "uzturēšanās periodi tādu iemeslu dēļ, kas minēti 3. panta 2. punkta [e) apakšpunktā], netiek ņemti vērā, aprēķinot 1. punktā minēto periodu".

34. Tādējādi, ja trešās valsts valstspiederīgā, kuram ir atvasinātas uzturēšanās tiesības, kas izriet no LESD 20. panta, uzturēšanās tiek kvalificēta kā īslaicīga Direktīvas 2003/109 3. panta 2. punkta e) apakšpunkta izpratnē, šīs uzturēšanās ilgumu nevar ņemt vērā, aprēķinot šīs direktīvas 4. pantā prasīto piecu gadu uzturēšanās ilgumu, lai iegūtu pastāvīgā iedzīvotāja statusu.

35. Šajā lietā nepastāv strīds par to, ka piecus gadus pirms pieteikuma iesniegšanas pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai E.K. ir izmantojusi atvasinātās uzturēšanās tiesības, kas izriet no LESD 20. panta.

36. Šis jautājums atšķiras no jautājuma par to, vai pēc viņas bērna, Savienības pilsoņa, pilngadības sasniegšanas prasītāja pamatlietā vēl varētu izmantot atvasinātās uzturēšanās tiesības, kas ir saistītas ar viņas bērna atkarību no viņas, kas, šķiet, nerada principiālas grūtības, ņemot vērā judikatūru, ar nosacījumu, ka valsts tiesa konstatē šo atkarības stāvokli, kas tiks vērtēts stingrāk nekā gadījumā, kad bērns ir nepilngadīgs [16].

[15] Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2001. gada 20. septembris, *Grzelczyk* (C-184/99, EU:C:2001:458, 31. punkts), un 2010. gada 2. marts, *Rottmann* (C-135/08, EU:C:2010:104, 43. punkts).

[16] Skat. it īpaši spriedumu, 2018. gada 8. maijs, K.A. u.c. (Ģimenes atkalapvienošanās Beļģijā) (C-82/16, EU:C:2017:308, 65. punkts).

37. Šajā ziņā jānorāda, ka pašlaik E.K., kā tas tika atgādināts tiesas sēdē, ir "privātās un ģimenes dzīves" uzturēšanās tiesības, pamatojoties uz ECPAK 8. pantu, kas pēc piecu gadu termiņa beigām tai ļaus iegūt tiesības uz pastāvīgā iedzīvotāja statusu.

38. Attiecīgie apgalvojumi patiesībā ir saistīti ar jautājumu par to, vai risinājums ir atkarīgs tikai no Direktīvas 2003/109 pamatā esošās filozofijas vai arī ir jāņem vērā šo atvasināto uzturēšanās tiesību, kas izriet no LESD 20. panta, specifika, lai to iedarbību stingri ierobežotu ar mērķi, kāds bijis pamatā to atzīšanai judikatūrā, proti, nodrošināt, ka Savienības pilsonis efektīvi var izmantot būtiskās tiesības, ko viņam piešķir viņa statuss. Tiesas mērķis nav bijis nedz piešķirt patstāvīgas tiesības trešās valsts valstspiederīgajam, kurš pavada un aprūpē šo Savienības pilsoni, kas ir atkarīgs no viņa, nedz arī faktiski radīt situāciju, kurā šim valstspiederīgajam ir patstāvīgas tiesības ārpus šīm atkarības attiecībām.

39. Vispirms ierosinu izmantot klasiskās interpretācijas metodes, pēc tam izvērtēt atvasināto uzturēšanās tiesību, kas izriet no LESD 20. panta, specifiku un, visbeidzot, tās konfrontēt ar akcesorajām uzturēšanās tiesībām, kas ļauj saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

1. Uzturēšanās īslaicīgums Direktīvas 2003/109 3. panta 2. punkta e) apakšpunkta izpratnē, ņemot vērā interpretācijas metodes

40. Pirmām kārtām, gramatiskā metode, šķiet, vedina interpretēt formulējumu "īslaicīgi" tādā veidā, kas no Direktīvas 2003/109 piemērošanas jomas izslēdz atvasinātās uzturēšanās tiesības, kuras izriet no LESD 20. panta.

41. Proti, īslaicīgums apzīmē to, kas ilgst tikai ierobežotu laiku, un līdz ar to nepieļauj, ka uzturēšanās ir pastāvīga vai galīga. Tas nozīmē, ka jau no paša sākuma uzturēšanās ir paredzēta uz īsu laiku. Šādā aspektā nav noliedzams, ka uzturēšanās, kas izpaužas kā LESD 20. pantā paredzēto atvasināto uzturēšanās tiesību īstenošana, nav ne pastāvīga, ne galīga, jo tās ilgums ir saistīts ar atkarības stāvokli starp vecāku, kurš šīs tiesības izmanto, un viņa bērnu. Tātad šī uzturēšanās ir "īslaicīga" šā apzīmējuma burtiskā nozīmē.

42. Otrām kārtām, raugoties no savukārt teleoloģiskā viedokļa, vērtējums drīzāk ir pretējs. Proti, no Direktīvas 2003/109 4. un 6. apsvērumā minētajiem mērķiem izriet, ka ilgstoša dzīvošana un likumīga un nepārtraukta uzturēšanās konkrētajā teritorijā ir būtiski elementi pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai un ekonomiskās un sociālās kohēzijas nodrošināšanai.

43. Nav apstrīdams, ka bērna audzināšana visu viņa nepilngadības laiku kādā valstī – ne vienmēr, bet tomēr – var izpausties kā ilgstoša dzīvošana un relatīvi ilga vai pat ļoti ilga uzturēšanās, kas var pārsniegt Direktīvā 2003/109 prasīto piecu gadu laikposmu, lai iegūtu pastāvīgā iedzīvotāja statusu.

44. Tāpat var minēt piemērus, kas šajā direktīvā norādīti kā uzturēšanās īslaicīguma iemesli un kas minēti minētās direktīvas 3. panta 2. punkta e) apakšpunktā, proti, aukles vai sezonas darba ņēmēji vai darbinieki, ko darbā nosūtījis pakalpojumu sniedzējs, lai nodrošinātu pārrobežu pakalpojumu sniegšanu. Šie piemēri liecina, ka šī uzturēšanās no paša sākuma ir paredzēta kā īslaicīga. No minētā var secināt, pirmkārt, ka bērna audzināšana kādā valstī nav salīdzināma ar aukles vai sezonas darba ņēmēja uzturēšanos un, otrkārt, ka minētās uzturēšanās īslaicīgums nav ar tādu pašu raksturu kā tie uzturēšanās gadījumi, kas kā piemēri norādīti šajā pašā direktīvā. Tādējādi, ņemot vērā Direktīvas 2003/109 mērķus, šķiet, ka uzturēšanās īslaicīgumu var interpretēt tādējādi, ka uzturēšanās jau no paša tās sākuma nav saistīta ar ilgstošu dzīvošanu.

45. Minētajam par labu liecina vairāki apstākļi. Pirmkārt, direktīvas priekšlikuma, kura rezultātā tika pieņemta Direktīva 2003/109, pamatojuma izklāstā attiecībā uz tās piemērošanas jomu ir tieši norādīts, ka "vienīgās izslēgtās kategorijas ir tās, kurām mērķis nav apmesties uz dzīvi, tostarp personas, kas uzturas studiju nolūkā vai strādā sezonas darbus, un tās, kuras bauda pagaidu aizsardzību"[17]. Otrkārt, daudz nesenāk Komisija savā 2021. gada 29. septembrī prezentētajā "Ziņojumā par migrāciju un patvērumu" ir darījusi zināmu, ka tā piedāvās pārskatīt direktīvu par pastāvīgajiem iedzīvotājiem, lai uzlabotu to migrantu tiesības un mobilitāti Savienībā, kuri jau ir labi integrējušies dalībvalstīs[18]. Visbeidzot – Tiesa, kad tai tika lūgts interpretēt otro no direktīvas izslēgto uzturēšanās tiesību kategoriju saskaņā ar 3. panta 2. punkta e) apakšpunktu, proti, "formāli ierobežotās atļaujas", lēma par "īslaicīgiem iemesliem", norādot, ka šādi iemesli "*a priori* neatspoguļo nodomu apmesties dalībvalstīs ilgstoši"[19].

46. Turklāt bērna audzināšanas sociālā un ekonomiskā ietekme var veicināt vecāka integrāciju, atceroties, ka dalībvalstīm no Direktīvas 2003/109 5. panta 2. punkta izriet iespēja atbilstoši savām valsts tiesībām pārskatīt trešo valstu valstspiederīgo integrācijas nosacījumus. Tomēr dalībvalstis nelemj par personas integrāciju brīdī, kad tiek izvērtēts nosacījums par uzturēšanās ilgumu un raksturu, neskatoties uz to, ka integrācijas mērķis ir skaidri izvirzīts Direktīvā 2003/109.

47. Tātad šķiet, ka tas ir nodoms apmesties uz dzīvi, kam ir jāļauj padarīt skaidrāku Direktīvas 2003/109 3. panta 2. punkta e) apakšpunktā lietoto jēdzienu "īslaicīgi". Tādējādi tieši brīdī, kad ir tikušas piešķirtas tiesības uz pagaidu uzturēšanos, ir jāvērtē, vai tai bija jāilgst un vai Savienības pilsoni pavadošajam vecākam bija nodoms apmesties uz dzīvi. Tas nozīmētu, ka netiek ņemts vērā subjektīvais nolūka apmesties uz dzīvi jēdziens, kas varētu pastāvēt attiecībā uz noteiktām pagaidu uzturēšanās tiesībām, kuras ir skaidri izslēgtas no šīs direktīvas piemērošanas jomas, kā tas ir aukļu gadījumā, kam varētu būt nolūks beigās apmesties uz dzīvi. Savukārt ir skaidrs, ka personai, kurai ir uzturēšanās atļauja, lai aukles statusā strādātu ģimenē, šā fakta dēļ nav nodoma apmesties uz dzīvi. Tāpat nebūtu jāņem vērā integrācija, jo, kā esmu izklāstījis iepriekšējā punktā, runa ir par citu nosacījumu pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai, kurā tiek ņemts vērā veids, kādā uzturēšanās ir norisinājusies, nevis iemesls, kādēļ tā tikusi atļauta.

48. Treškārt, subjektīvās interpretācijas izmantošana arī neļauj skaidri izdarīt secinājumu par labu atvasināto uzturēšanās tiesību, kas izriet no LESD 20. panta, iekļaušanai Direktīvas 2003/109 piemērošanas jomā.

49. Proti, lai gan pirmšķietami direktīvas priekšlikuma pamatojuma izklāstā ir minēts mērķis apmesties uz dzīvi Savienības pilsoņu ģimenēm[20], tomēr ir jāņem vērā, ka šis pieļāvums ir izskaidrojams tikai ar to, ka šajā priekšlikumā sākotnēji tika iekļauts 3. panta 3. punkts, kas bija īpaši paredzēts šo Savienības pilsoņu ģimenēm, kuri ir izmantojuši savu pārvietošanās brīvību[21]. Šis punkts izzuda likumdošanas procedūras laikā, jo tas tika atzīts par maz saprotamu, un

[17] Priekšlikuma Padomes direktīvai par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji, paskaidrojuma raksts (COM(2001) 127, galīgā redakcija, 5.3. punkts).

[18] Šajā nozīmē skat. Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai – Ziņojums par migrāciju un patvērumu (COM(2021) 590 *final*, 17. lpp.).

[19] Spriedums, 2012. gada 18. oktobris, *Singh* (C-502/10, EU:C:2012:636, 47. punkts).

[20] Skat. priekšlikuma Padomes direktīvai par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji (COM(2001) 127, galīgā redakcija, 5.3. punkts (OV 2001, C 240 E, 79. lpp.)) pamatojumu.

[21] Saskaņā ar šā priekšlikuma 3. panta 3. punktu "trešo valstu valstspiederīgie, kas ir tāda Savienības pilsoņa ģimenes locekļi, kurš ir izmantojis savas tiesības uz personu brīvu pārvietošanos, var iegūt pastāvīgā iedzīvotāja statusu Savienības pilsoņa uzņēmējā dalībvalstī tikai tad, ja tie tiesiskā regulējuma par personu brīvu pārvietošanos izpratnē ir ieguvuši pastāvīgās uzturēšanās tiesības šajā valstī" (OV 2001, C 240 E, 81. lpp.).

jautājums tika atstāts noregulēšanai direktīvā par brīvu pārvietošanos [22]. Tātad ģimeņu situācija tika minēta un pēc tam noraidīta sarunu par minēto priekšlikumu ietvaros, tikai runājot par gadījumiem, kad šī pilsoņa brīvība ir tikusi izmantota iepriekš.

50. Manā ieskatā, nevar arī izvirzīt argumentu par to, ka pēc sprieduma *Ruiz Zambrano* direktīvas teksts nav ticis grozīts. Proti, šis lēmums tika pieņemts sarunu noslēgumā par Direktīvas 2003/109 pārskatīšanu ar Direktīvu 2011/51/ES [23], un to šajā gadījumā (tādā vai citādā ziņā) nevarēja ņemt vērā.

51. Ceturtkārt, sistēmiskās interpretācijas izmantošana faktiski aicina ņemt vērā attiecīgo atvasināto uzturēšanās tiesību ļoti specifisko raksturu.

2. Atvasināto uzturēšanās tiesību, kas izriet no LESD 20. panta, specifika

52. Atgādinājumam – spriedumā *Ruiz Zambrano* Tiesa kā principu noteica to, ka "LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj to, ka dalībvalsts, pirmkārt, atsaka trešās valsts pilsonim, kura apgādībā ir nepilngadīgi bērni, kas ir Savienības pilsoņi, piešķirt tiesības uzturēties dalībvalstī, kurā dzīvo pēdējie minēti un kura ir pēdējo minēto pilsonības dalībvalsts, un, otrkārt, atsaka minētajam trešās valsts pilsonim piešķirt darba atļauju, ciktāl šādi lēmumi atņemtu minētajiem bērniem iespēju faktiski izmantot ar Savienības pilsoņa statusu saistītās tiesības" [24].

53. Turpmākajos spriedumos ir ticis precizēts, ka "Līguma normās par Savienības pilsonību nav piešķirtas autonomas tiesības trešo valstu valstspiederīgajiem" un ka "iespējamās tiesības, kas [šiem] valstspiederīgajiem ir piešķirtas ar Līguma noteikumiem par Savienības pilsonību, ir nevis šo pilsoņu personiskās tiesības, bet gan tiesības, kas ir atvasinātas no Savienības pilsonim piemītošajām tiesībām" [25]. Tiesa ir precizējusi, ka tas attiecas uz ļoti specifiskām situācijām, kurās šīs Savienības pilsonības lietderīgā iedarbība netiktu ievērota, "ja šādu [trešās valsts valstspiederīgā uzturēšanās] tiesību atteikuma dēļ šis [Savienības] pilsonis faktiski būtu spiests atstāt Savienības teritoriju kopumā, tādējādi liedzot viņam iespēju efektīvi izmantot būtiskās tiesības, kas piešķirtas ar šo statusu" [26].

54. Šis judikatūras virziens tādējādi ir radījis atvasinātas uzturēšanās tiesības, lai aptvertu ļoti specifiskās situācijas trešo valstu valstspiederīgo uzturēšanās tiesību jomā, kas ietilpst dalībvalstu kompetencē. Tā kā šīs atvasinātās uzturēšanās tiesības tiek piešķirtas tikai par labu Savienības pilsonim, apmaiņā pret šo ierobežojumu šim valstspiederīgajam netiek paredzētas nekādas patstāvīgas tiesības, bet gan tikai uzturēšanās tiesības, ņemot vērā no viņa atkarīgā bērna Savienības pilsonību un uz šā atkarības stāvokļa ilgumu.

55. Nav noliedzams, ka Direktīvā 2003/109 ir paredzēts, ka ar pastāvīgā iedzīvotāja statusa izveidošanu trešo valstu valstspiederīgajiem tiek piešķirtas īpašas tiesības, ja tie atbilst šīs direktīvas I un II nodaļā paredzētajiem nosacījumiem. Turklāt tajā uzturēšanās "īslaicīgu" iemeslu

[22] Šajā nozīmē skat. Ziņojumu par priekšlikumu Padomes direktīvai par to trešo valstu valstspiederīgo statusu, kuri ir pastāvīgie iedzīvotāji ((COM(2001) 127 – C5-0250/2001 – 2001/0074(CNS), 36. lpp.), ko 2001. gada 30. novembrī prezentēja Eiropas Parlamenta Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteja; pieejams šajā interneta vietnē: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-5-2001-0436_FR.pdf.

[23] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2011. gada 11. maijs), ar ko groza Direktīvu [2003/109] (OV 2011, L 132, 1. lpp.).

[24] Spriedums *Ruiz Zambrano* (45. punkts un rezolutīvā daļa).

[25] Spriedums, 2016. gada 13. septembris, *Rendón Marín* (C-165/14, EU:C:2016:675, 72. un 73. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

[26] Skat. it īpaši spriedumus, 2016. gada 13. septembris, *Rendón Marín* (C-165/14, EU:C:2016:675, 74. punkts un tajā minētā judikatūra), un 2018. gada 8. maijs, K.A. u.c.(Ģimenes atkalapvienošanās Beļģijā) (C-82/16, EU:C:2017:308, 51. punkts).

dēļ, kas ir izslēgti no minētās direktīvas piemērošanas jomas, tiek ilustrēta tikai ar piemēriem, kuros valstspiederīgajiem ir personiskas uzturēšanās tiesības (piemēram, aukles). Tādējādi pat ar to, ka personai ir patstāvīgas uzturēšanās tiesības [27], nepietiek, lai šī uzturēšanās tiktu iekļauta šīs pašas direktīvas piemērošanas jomā un, līdz ar to, lai ar noteiktiem nosacījumiem varētu saņemt pastāvīgā iedzīvotāja statusu.

56. Tādējādi man šķiet, ka E.K., kurai saskaņā ar spriedumu *Ruiz Zambrano* ir tikai atvasinātas uzturēšanās tiesības, kas saistītas ar viņas bērna atkarības stāvokli, nav patstāvīgu uzturēšanās tiesību. Tieši šī nodoma neesamība izmantot pašam savas tiesības ir jāaplūko saistībā ar nodomu ilgstoši apmesties, kas ir Direktīvas 2003/109 pamatā.

57. Katrā ziņā, es uzskatu, ka E.K. nodoma – ilgstoši apmesties attiecīgās dalībvalsts teritorijā, lai izmantotu Direktīvas 2003/109 noteikumus, – ņemšana vērā pēc pieciem uzturēšanās gadiem saskaņā ar atvasinātajām uzturēšanās tiesībām pārsniegtu sekas, kādas Tiesa šajā jomā ir vēlējusies, lai izrietētu no LESD 20. panta. Proti, manā ieskatā, nodoms ilgstoši apmesties ir daļa no paša trešās valsts valstspiederīgā tiesībām, uz kurām viņš nevar pretendēt savas uzturēšanās tiesību atvasinātā rakstura dēļ. Turklāt, ja šo direktīvu interpretētu E.K. pieprasītajā nozīmē, tas, kā to savos apsvērumos ir uzsvērusi Komisija, nozīmētu, ka viņai tiktu ļauts iegūt ne tikai pastāvīgā iedzīvotāja statusu, bet tādējādi arī tiesības uzturēties citās dalībvalstīs [28].

58. Proti, kamēr pastāv atkarības saikne ar Savienības pilsoni bērnu – kas ir jāpārbauda valsts tiesai –, vecāks var palikt teritorijā, lai nodrošinātu sava bērna būtisko tiesību efektīvu izmantošanu.

59. Savukārt Tiesa ir nospriedusi, ka "pats fakts, ka attiecībā uz dalībvalsts pilsoni [..], lai saglabātu ģimenes vienotību Savienības teritorijā, varētu šķist vēlami, lai viņa ģimenes locekļi, kuriem nav dalībvalsts pilsonības, varētu uzturēties kopā ar viņu Savienības teritorijā, nav pietiekams, lai uzskatītu, ka Savienības pilsonim būs jāpamet Savienības teritorija, ja šādas tiesības netiek piešķirtas" [29]. Tādējādi no LESD 20. panta neizriet uzturēšanās tiesības ģimenes vienotības saglabāšanai, jo trešās valsts valstspiederīgā izceļošana nenozīmē paša Savienības pilsoņa izceļošanu. Tātad aizsargātas ir nevis tiesības uz ģimenes vienotību pašas par sevi, bet gan iespēja minētajam Savienības pilsonim palikt valsts teritorijā.

60. Izdarot starpsecinājumu, konstatēju, ka, apsverot atvasināto uzturēšanās tiesību, kas izriet no LESD 20. panta, specifiskumu, ja personai, kurai tādas ir, nav nodoma apmesties, šī uzturēšanās man šķiet izslēgta no Direktīvas 2003/109 piemērošanas jomas, jo minētā uzturēšanās ir balstīta uz īslaicīga rakstura apsvērumu.

61. Ir pat pieļaujams vaicāt, vai izslēgšana no uzturēšanās direktīvas piemērošanas jomas, kas izriet no uzturēšanās tiesībām, kuras paredzētas LESD 20. pantā, patiesībā nav cieši saistīta ar tās raksturu, kas nerada nekādas patstāvīgas tiesības.

[27] Skat. arī visus Direktīvas 2003/109 3. panta 2. punktā minētos izņēmumus.

[28] Šajā nozīmē skat. Direktīvas 2003/109 14. pantu.

[29] Spriedums, 2011. gada 15. novembris, *Dereci* u.c. (C-256/11, EU:C:2011:734, 68. punkts).

3. Atvasināto uzturēšanās tiesību, kas izriet no LESD 20. panta, specifika saistībā ar argumentācijas pārbaudi pēc analoģijas

62. E.K. un Komisijas galvenais arguments, lai atvasinātās uzturēšanās tiesības, kas izriet no LESD 20. panta, radītu sekas attiecībā uz pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanu, izriet no tā, ka Savienības tiesībās pastāv atvasinātu uzturēšanās tiesību piemēri, kuras dod piekļuvi pastāvīgas uzturēšanās tiesībām, kas savukārt ir patstāvīgas tiesības. Tātad būtu jāspriež pēc analoģijas.

63. Tieši uz šo premisu ir balstīts otrais prejudiciālais jautājums, kas attiecas uz Direktīvas 2004/38 normām, kuras 16. panta 2. punktā ir paredzēts, ka pēc pieciem gadiem atvasinātās uzturēšanās tiesības dod piekļuvi pastāvīgās uzturēšanās tiesībām [30]. Savos apsvērumos E.K. atsaucas arī uz Direktīvas 2003/86/EK [31] 15. pantu, kurā apgādnieka ģimenes locekļiem ir paredzēta patstāvīga uzturēšanās atļauja [32].

64. Runājot par Direktīvu 2004/38, analoģija ar mehānismu, kas ieviests ar šo direktīvu, pirmšķietami var šķist vilinoša, jo faktiskie apstākļi ir tādi paši, aplūkojot tos no vecāka skatpunkta: vecākam, trešās valsts valstspiederīgajam, ir atvasinātas uzturēšanās tiesības, kas saistītas ar viņa bērna Savienības pilsoņa statusu, laikposmā, kas pārsniedz piecus gadus. Turklāt šīs abas atvasinātās uzturēšanās tiesības darbojas personu pārvietošanās brīvības jomā, Savienības tiesībām tādējādi aizsargājot šo šā pilsoņa brīvību [33]. Gadījumos, uz kuriem attiecas direktīva un LESD 21. pants [34], tas ļauj vecākam pēc pieciem gadiem iegūt pastāvīgas uzturēšanās tiesības.

65. Tomēr starp abām šīm atvasinātajām uzturēšanās tiesībām pastāv vairākas būtiskas atšķirības.

66. Pirmkārt, atvasinātās uzturēšanās tiesības un no tām izrietošās pastāvīgās uzturēšanās tiesības saskaņā ar Direktīvu 2004/38 dalībvalstis ir skaidri piešķīrušas tikai tiem Savienības pilsoņu ģimenes locekļiem, kuri ir trešo valstu valstspiederīgie, savukārt Tiesa ir vadījusies no Savienības pilsoņa skatpunkta, kuram varētu tikt liegts izmantot ar viņa statusu saistītās tiesības, lai piešķirtu atvasinātās uzturēšanās tiesības, kas izriet no LESD 20. panta, trešās valsts valstspiederīgajam, no kura šis Savienības pilsonis ir atkarīgs.

67. Otrkārt, realitātē faktiskās situācijas, kas tiek aplūkotas no minētā Savienības pilsoņa skatpunkta, ir atšķirīgas. Proti, Direktīva 2004/38 nav piemērojama, ja tas pats Savienības pilsonis nekad nav izmantojis savas tiesības brīvi pārvietoties un vienmēr ir dzīvojis dalībvalstī, kuras valstspiederīgais viņš ir [35], kā tas ir E.K. bērna gadījumā. Tādējādi LESD 20. pantā paredzētās atvasinātās uzturēšanās tiesības, ko Tiesa ir atzinusi, ir pamatotas tikai tiktāl, cik ilgst bērna, Savienības pilsoņa, un viņa vecāka, trešās valsts valstspiederīgā, atkarība. Līdz ar to, lai aizsargātu Savienības pilsoņa būtisko tiesību, kas viņam izriet no viņa statusa, efektīvu īstenošanu, atvasinātās uzturēšanās tiesības, kas izriet no LESD 20. panta, nav jāpagarina līdz pastāvīgām uzturēšanās tiesībām par labu vecākam, kurš ir trešās valsts valstspiederīgais, ja atkarības stāvoklis saglabājas.

30 Saskaņā ar šo tiesību normu "šā panta 1. punkts attiecas arī uz ģimenes locekļiem, kas nav nevienas dalībvalsts valstspiederīgie un ir kopā ar Savienības pilsoni likumīgi un nepārtraukti uzturējušies uzņēmējā dalībvalstī piecus gadus".

31 Padomes Direktīva (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (OV 2003, L 251, 12. lpp.).

32 Saskaņā ar šīs tiesību normas 1. punktu "ne vēlāk kā pēc piecu gadu uzturēšanās, un pie nosacījuma, ka ģimenes locekļiem nav piešķirta uzturēšanās atļauja citu iemeslu, nevis ģimenes atkalapvienošanās dēļ, laulātais vai neprecējies partneris un bērns, kurš sasniedzis pilngadību, nepieciešamības gadījumā, iesniedzot pieteikumu, ir tiesīgs saņemt patstāvīgu uzturēšanās atļauju, kas nav saistīta ar apgādnieka uzturēšanās atļauju".

33 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 2. septembris, *État belge* (Uzturēšanās tiesības vardarbības ģimenē gadījumā) (C-930/19, EU:C:2021:657, 74. punkts).

34 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 13. septembris, *Rendón Marín* (C-165/14, EU:C:2016:675, 52. punkts).

35 Skat. it īpaši spriedumu, 2011. gada 5. maijs, *McCarthy* (C-434/09, EU:C:2011:277, 57. punkts).

68. Turklāt ir skaidrs, ka pat attiecībā uz Direktīvu 2004/38, kuras mērķi ir ģimenes dzīves aizsardzība un ģimenes integrācija uzņēmējā dalībvalstī, Tiesa tos uzskata par sekundāriem attiecībā pret primāro mērķi veicināt Savienības pilsoņu brīvu pārvietošanos [36]. Taču E.K. bērna tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties netiek ierobežotas, kamēr ilgst bērna atkarības stāvoklis no vecāka un līdz ar to arī šā pēdējā atvasinātās uzturēšanās tiesības. Kad šis atkarības stāvoklis izbeigsies, vecāka iespējamā aizbraukšana automātiski nenozīmēs bērna, Savienības pilsoņa, aizbraukšanu.

69. Protams, pastāv Tiesas izveidota analoģija starp Direktīvas 2004/38 27. pantā paredzētajiem pārvietošanās brīvības ierobežojumiem sabiedriskās kārtības, valsts drošības un sabiedrības veselības apsvērumu dēļ, no vienas puses, un ierobežojumiem, uz kuriem dalībvalstis vienmēr var atsaukties saistībā ar Savienības pilsonību, kas izveidota ar LESD 20. pantu, no otras puses [37].

70. Arī ar šo argumentāciju pēc analoģijas nav pietiekami, lai pārliecinātu mani, jo šī atsauce uz sabiedriskās kārtības apdraudējumu attiecas uz iespēju ierobežot atvasinātās uzturēšanās tiesības, kas izriet no LESD 20. panta, bet izskatāmajā lietā E.K. pieprasa, lai šo atvasināto uzturēšanās tiesību izmantotājam tiktu piešķirtas patstāvīgas uzturēšanās tiesības. Visbeidzot, attiecībā uz nosacījumu par pietiekamiem līdzekļiem, kas arī var tikt izmantots atvasināto uzturēšanās tiesību ierobežošanai, Tiesa ir atteikusies sniegt argumentāciju pēc analoģijas starp regulējumu, kas izriet no Direktīvas 2004/38, un regulējumu, kas izriet no LESD 20. panta, norādot, ka "tad, ja starp Savienības pilsoni un trešās valsts valstspiederīgo, kas ir viņa ģimenes loceklis, pastāv atkarības attiecības [..], LESD 20. punkts nepieļauj to, ka dalībvalsts paredz izņēmumu no šajā pantā šim valstspiederīgajam atzītajām atvasinātajām uzturēšanās tiesībām tikai tāpēc vien, ka šī Savienības pilsoņa rīcībā nav pietiekamu līdzekļu" [38]. Tādējādi, pat izvērtējot atvasināto uzturēšanās tiesību ierobežojumus (kas šajā gadījumā netiek apstrīdēts), Tiesa automātiski atsakās sniegt argumentāciju pēc analoģijas.

71. Runājot par Direktīvu 2003/86, uz kuru atsaucas E.K., analoģiju apsvērt ir vēl sarežģītāk. Proti, Tiesa nesen ir atgādinājusi, ka trešo valstu valstspiederīgie, kuri ir Savienības pilsoņa laulātie un kuri ir cietuši no vardarbības ģimenē no viņu laulātā puses, saistībā ar viņu tiesību uzturēties attiecīgās dalībvalsts teritorijā saglabāšanu neatrodas salīdzināmā situācijā atkarībā no tā, vai uz viņu situāciju attiecas Direktīva 2004/38 vai Direktīva 2003/86 [39]. Turklāt šo Savienības pilsoņu ģimenes locekļi ir skaidri izslēgti no šīs direktīvas piemērošanas jomas [40]. Visbeidzot, lai gan minēto Savienības pilsoņu, kuri nav izmantojuši savu pārvietošanās brīvību, situācija tika iekļauta sākotnējā priekšlikumā direktīvai par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos, tā netika iekļauta pieņemtajā versijā [41].

72. Tādējādi argumentācija pēc analoģijas ar atvasināto tiesību normām neļauj uzskatīt, ka valstspiederīgajam pašam ir tiesības uz savu atvasināto uzturēšanās tiesību, kas izriet no LESD 20. panta, konsolidēšanu.

[36] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 2. septembris, *État belge* (Uzturēšanās tiesības vardarbības ģimenē gadījumā) (C-930/19, EU:C:2021:657, 82. punkts).

[37] Skat. it īpaši spriedumu, 2016. gada 13. septembris, *Rendón Marín* (C-165/14, EU:C:2016:675, 81. punkts).

[38] Spriedums, 2020. gada 27. februāris, *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real* (Savienības pilsoņa laulātais) (C-836/18, EU:C:2020:119, 49. punkts).

[39] Šajā saistībā skat. spriedumu, 2021. gada 2. septembris, *État belge* (Uzturēšanās tiesības vardarbības ģimenē gadījumā) (C-930/19, EU:C:2021:657, 90. punkts).

[40] Skat. minētās direktīvas 3. panta 3. punktu.

[41] Skat. spriedumu, 2011. gada 15. novembris, *Dereci* u.c. (C-256/11, EU:C:2011:734, 49. punkts).

73. Tomēr jāprecizē, ka Direktīvas 2003/109 13. pantā ir paredzēts, ka dalībvalstis var izsniegt pastāvīgās uzturēšanās atļaujas vai uzturēšanās atļaujas ar neierobežotu derīguma termiņu ar nosacījumiem, kas ir labvēlīgāki nekā šajā direktīvā paredzētie. Šajā ziņā no lietas materiāliem izriet, ka Nīderlandes iestādes varēja izsniegt uzturēšanās atļauju, pamatojoties uz ECPAK 8. pantu, un tiesas sēdē atzina, ka šī atļauja pēc pieciem gadiem varēs dot tiesības uz pastāvīgā iedzīvotāja statusu. Jāatzīmē, ka minētā atļauja nedos piekļuvi uzturēšanās tiesībām citās dalībvalstīs.

74. Ja ņem vērā atvasināto uzturēšanās tiesību, kas izriet no LESD 20. panta, specifiku un to, ka šī uzturēšanās nepierāda nodomu uz ilgstošu apmešanos un tātad to var kvalificēt kā uzturēšanos īslaicīgu iemeslu dēļ, kas pamato izslēgšanu no minētās direktīvas piemērošanas jomas, es uzskatu, ka šīs atvasinātās uzturēšanās tiesības to īslaicīgā rakstura dēļ neļauj iegūt šīs pašas direktīvas 4. pantā paredzēto pastāvīgā iedzīvotāja statusu.

75. Tādēļ Direktīvas 2003/109 3. panta 2. punkta e) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uzturēšanās tikai īslaicīga rakstura iemeslu dēļ ir tāda trešās valsts valstspiederīgā uzturēšanās, kuram ir no LESD 20. panta izrietošās atvasinātās uzturēšanās tiesības.

C. Par ceturto prejudiciālo jautājumu attiecībā uz to, vai ar Direktīvu 2003/109 ir saderīgs valsts tiesiskais regulējums, kas no pastāvīgā iedzīvotāja ES statusa iegūšanas izslēdz tikai īstermiņa valsts atļaujas

76. Iesniedzējtiesa interesējas par valsts tiesiskā regulējuma saderību ar Direktīvu 2003/109, jo valsts tiesības esot labvēlīgākas par šo direktīvu, tādēļ ka no pastāvīgās uzturēšanās ES atļaujām tās izslēdzot tikai īstermiņa valsts atļaujas.

77. Ņemot vērā uz pārējiem jautājumiem piedāvātās atbildes, saskaņā ar kurām atvasinātās uzturēšanās tiesības, kas izriet no LESD 20. panta, neietilpst minētās direktīvas piemērošanas jomā, uz šo jautājumu nav nepieciešams atbildēt.

V. Secinājumi

78. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz *Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam* (Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Amsterdamā, Nīderlande) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem ierosinu Tiesai atbildēt šādi:

1) Jēdziens "īslaicīga uzturēšanās", tostarp Padomes Direktīvas 2003/109/EK (2003. gada 25. novembris) par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji, 3. panta 2. punkta e) apakšpunkta izpratnē ir Savienības tiesību jēdziens, kas ir jāinterpretē autonomi un vienveidīgi.

2) Direktīvas 2003/109 3. panta 2. punkta e) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uzturēšanās tikai īslaicīga rakstura iemeslu dēļ ir tāda trešās valsts valstspiederīgā uzturēšanās, kuram ir no LESD 20. panta izrietošās atvasinātās uzturēšanās tiesības.